

23.1.2007

Dnro 1574/4/05

Ratkaisija: Oikeusasiamies Riitta-Leena Paunio

Esittelijä: Notari Eeva-Maria Tuominen

VIIVÄSTYS KUNTOUTUSVALITUKSEN KÄSITTELYSSÄ

1 KANTELU

Pyysitte 24.5.2005 eduskunnan oikeusasiamiehelle osoittamassanne kirjoituksessa oikeusasiamiehen kannanottoa kuntoutusasianne käsittelyaikaan Kansaneläkelaitoksessa, Keskinäisessä Eläkevakuutusyhtiössä Ilmarisessa ja Keskinäisessä Eläkevakuutusyhtiössä Tapiolassa. Kerroitte joutuneenne taloudelliseen ahdinkoon, koska laitokset eivät olleet 24.5.2005 mennessä myöntäneet Teille toimentuloa turvaavaa etuutta sairauspäiväraha-oikeutenne päätyttämisen 31.1.2005 jälkeiseltä ajalta.

2 SELVITYS

Kirjoituksenne johdosta hankittiin asiaanne koskevat asiakirjat sekä puhelinselvitystä Kansaneläkelaitoksen - - - vakuutuspiiristä, eläkevakuutusyhtiö Ilmarisesta ja eläkevakuutusyhtiö Tapiolasta.

Saadun selvityksen mukaan Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Ilmarinen hylkäsi 8.2.2005 antamallaan päätöksellä 16.12.2004 vireille tulleen työkyvyttömyyseläkehakemuksenne työntekijäin eläkelain (395/1961) 4 §:n 3 momentin nojalla. Päätöksen perustelujen mukaan työkykynne ei voitu arvioida alentuneen työntekijäin eläkelaiissa tarkoitetulla tavalla. Valituksenne johdosta eläkevakuutusyhtiö Tapiola, jonne eläkevakuutusyhtiö Ilmarinen 14.4.2005 siirsi valitusasian käsittelyn, oikaisi 19.5.2005 antamallaan päätöksellä Ilmarisen 8.2.2005 antaman päätöksen ja myönsi Teille täyden työkyvyttömyyseläkkeen kuntoutustukena ajalle 1.11.2004–31.5.2005. Tämän päätöksen johdosta Kansaneläkelaitoksen - - - toimisto antoi Teille 24.5.2005 sairauspäivärahapäätöksen, jolla päiväraha tarkistettiin ajalta 1.11.2004–31.1.2005, koska saitte kuntoutustukea tuolta ajalta. Eläkevakuutusyhtiö Tapiola myönsi 29.6.2005 antamallaan ennakkopäätöksellä Teille oikeuden työeläkekuntoutukseen.

Kansaneläkelaitoksen - - - toimisto hylkäsi 25.2.2005 antamallaan päätöksellä 12.11.2004 vireille tulleen kuntoutushakemuksenne Kansaneläkelaitoksen järjestämästä kuntoutuksesta annetun lain (610/91) 2 §:n nojalla. Päätöksen perusteluihin oli merkitty, ettei kuntoutustutkimusta voida myöntää, koska

työkykyne ja ansiomahdollisuutenne eivät ole olennaisesti heikentyneet eikä työkyvyttömyys ole lähivuosina todennäköinen. Päätöksessä Teitä kehoitettiin ottamaan yhteyttä työvoimatoimistoon ammatinvalinta- tai jatkokoulutusasiassa. Haitte tähän päätökseen muutosta toimittamalla 16.3.2005 valitusasiakirjat Kansaneläkelaitoksen - - - vakuutuspiiriin.

Valituksenne perusteella Kansaneläkelaitoksen - - - toimisto oikaisi 12.9.2005 antamallaan päätöksellä - - - toimiston 25.2.2005 antaman päätöksen ja myönsi Teille kuntoutustutkimuksen kuntoutustarpeen selvittämiseksi. Kansaneläkelaitoksen - - - vakuutuspiiri ei siis siirtänyt valitustanne tarkastuslautakunnan ratkaistavaksi, vaan jäi odottamaan eläkevakuutusyhtiö Tapiolan päätöstä kuntoutusasiassanne ja teki oikaisupäätöksen vasta 12.9.2005.

3

RATKAISU

Vastauksena kirjoitukseenne totean seuraavan.

3.1

Asian viivytyksetön käsittely

Perustuslain 21 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä toimivaltaisessa viranomaisessa. Vuoden 2004 alusta voimaan tulleen hallintolain 23 §:n 1 momentin mukaan asia on käsiteltävä ilman aiheetonta viivytystä. Säännös velvoittaa viranomaista pyrkimään kaikissa käsittelemissään asioissa mahdollisimman joutuisaan käsittelyyn. Käsittelyn joutuisuus on tärkeää yksilön oikeusturvan kannalta.

Kuntoutushakemuksessa on kyse henkilön terveydentilasta ja usein kuntoutuksen tarve on ajankohtainen jo hakemusta laadittaessa. Käsitykseni mukaan kuntoutushakemusten osalta käsittelyn joutuisuus onkin jo asian laatu huomioon ottaen tärkeää.

Kuntoutushakemuksenne käsittely eläkevakuutusyhtiö Ilmarisessa kesti noin kaksi kuukautta, mikä on saadun tiedon mukaan keskimääräinen käsittelyaika. Päätöksestä tekemänne valituksen käsittely eläkevakuutusyhtiö Tapiolassa kesti noin kuukauden, mitä en myöskään pidä pitkänä.

Kuntoutushakemuksenne käsittely Kansaneläkelaitoksen - - - toimistossa kesti sen sijaan noin kolme kuukautta. - - - toimistosta saadun tiedon mukaan syynä käsittelyn viivästyminen oli se, että kuntoutusasiante käsittely oli kesken eläkevakuutusyhtiö Ilmarisessa. Tapahtuneen aikaan voimassa olleen Kansaneläkelaitoksen järjestämästä kuntoutuksesta annetun lain (1991/610) 2 §:n mukaan Kansaneläkelaitoksen oli järjestettävä vakuutetulle, jonka työkyky ja ansiomahdollisuudet olivat sairauden, vian tai vamman vuoksi olennaisesti heikentyneet, tarvittava ammatillinen koulutus, jollei sitä ollut järjestetty työeläkelakien perusteella. Työeläkejärjestelmän kuntoutusetuudet olivat

ensisijaisia Kansaneläkelaitoksen järjestämään kuntoutukseen nähden ja näin ollen Kansaneläkelaitoksen - - - toimisto on jäänyt odottamaan eläkevakuutusyhtiö Ilmarisen päätöstä kuntoutusasiassanne. Saadun tiedon mukaan - - - toimisto pyrki yhteydenotoillaan eläkevakuutusyhtiö Ilmariseen kiirehtimään asianne käsittelyä ja siten lyhentämään kuntoutushakemuksenne käsittelyaikaa toimistossa. Käsitykseni mukaan - - - toimiston menettelystä ei ole huomautettavaa.

Edellä sanotun perusteella en ole havainnut viivästyksiä kuntoutushakemustenne käsittelyajoissa.

3.2

Muutoksenhaku ja valitusasiakirjojen toimittaminen muutoksenhakuelimeen

Perustuslain 21 §:ssä säädetty velvollisuus käsitellä asia ilman aiheetonta viivytystä koskee luonnollisesti myös kuntoutusasiassa tehdyn valituksen käsittelemistä. Sen lisäksi laissa on säädetty nimenomaisista määräajoista, joiden puitteissa Kansaneläkelaitoksen on käsiteltävä valitukset. Kansaneläkelain (347/1956) 73 a §:n 2 momentin mukaan Kansaneläkelaitoksen toimiston on toimitettava valitus ja sen johdosta antamansa lausunto 30 päivän kuluessa valitusajan päättymisestä asianomaisen muutoksenhakuelimen käsiteltäväksi. Määräajasta voidaan poiketa, jos valituksen johdosta tarvittavan lisäselvityksen hankkiminen edellyttää sitä. Valituskirjelmä ja sen johdosta annettu lausunto on kuitenkin aina toimitettava muutoksenhakuelimelle viimeistään 60 päivän kuluessa valitusajan päättymisestä. Kansaneläkelaiissa säädettyt määräajat ovat Kansaneläkelaitosta velvoittavia.

Kansaneläkelaitoksen - - - vakuutuspiirin menettely ei ole ollut lainsäädännön mukaista siltä osin kuin valitusasiakirjojanne ei ole toimitettu tarkastuslautakuntaan, vaan päätöksenne on oikaistu itseoikaisuna lähes kuusi kuukautta valituksenne vireilletulon jälkeen.

Pidän tärkeänä, että Kansaneläkelaitos noudattaa tarkasti laissa valituksen käsittelylle säädettyjä määräaikoja. Sen tulee järjestää valitusten käsittely ja itseoikaisumenettely siten, että määräaikojen ylityksiä ei tapahdu. Asia on ollut esillä Kansaneläkelaitoksen toimistoihin tekemilläni tarkastuksilla. Kansaneläkelaitos onkin kesällä 2005 ilmoittanut korostaneensa vakuutuspiireille jakamassaan informaatiossa laissa säädettyjen aikarajojen ehdottomuutta. Olen antanut asiassa myös kanteluratkaisuja (esimerkiksi ratkaisut dnro 1770/4/04 ja dnro 434/4/04). Olen viimeksi syyskuussa 2006 antamassani ratkaisussa omaan aloitteeseeni (dnro 3858/2/05) saattanut Kansaneläkelaitoksen tietoon näkemykseni siitä, että laissa valituksen käsittelylle säädettyt määräajat ovat Kansaneläkelaitosta velvoittavia.

Lisäksi olen tutkinut omana aloitteena (dnro 3858/2/05), miten etuuden hakijan aiemmin tekemä valitus tulisi ottaa huomioon hänen uutta hakemustaan käsiteltäessä. Kansaneläkelaitos antoi asiassa lausuntonsa jossa se totesi, että muutoksenhakua ja päätöksen oikaisemista käsittelevät ohjeet koskevat

yhtenäisesti kaikkia Kansaneläkelaitoksen maksamia etuuksia. Kaikki toimistot ja niiden toimihenkilöt ovat saaneet menettelytapoja koskevan koulutuksen hallintolain voimaantulon 1.1.2004 yhteydessä. Lisäksi etuusosastot ja aluekeskukset ovat antaneet vakuutuspiireille myös muutoksenhakua ja oikaisua koskevaa koulutusta. Kansaneläkelaitoksen eläke- ja toimeentuloturvaosasto on lisäksi ilmoittanut, että myös muutoksenhakua ja päätöksen oikaisumahdollisuuksia koskevaa ohjeistusta ollaan täsmentämässä.

Edellä sanotut toimenpiteeni huomioon ottaen en ryhdy tässä asiassa muihin toimenpiteisiin kuin että lähetän päätökseni tiedoksi Kansaneläkelaitokselle ja sen Raision vakuutuspiirille.